

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 25. aprila 2024*

„Predhodno odločanje – Državljanstvo Unije – Člen 20 PDEU – Državljanstvo države članice in tretje države – Pridobitev državljanstva tretje države – Izguba državljanstva države članice in državljanstva Unije *ipso iure* – Možnost zaprositi za ohranitev državljanstva države članice pred pridobitvijo državljanstva tretje države – Posamični preizkus posledic izgube državljanstva države članice glede na pravo Unije – Obseg“

V združenih zadevah od C-684/22 do C-686/22,

katerih predmet so predlogi za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki jih je vložilo Verwaltungsgericht Düsseldorf (upravno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija) z odločbami z dne 3. novembra 2022, ki so na Sodišče priskele 8. novembra 2022, v postopkih

S. Ö.

proti

Stadt Duisburg (C-684/22)

in

N. Ö.,

M. Ö.

proti

Stadt Wuppertal (C-685/22)

in

M. S.,

S. S.

proti

Stadt Krefeld (C-686/22),

* Jezik postopka: nemščina.

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi C. Lycourgos (poročevalec), predsednik senata, O. Spineanu-Matei, sodnica,
J.-C. Bonichot, S. Rodin, sodnika, in L. S. Rossi, sodnica,

generalni pravobranilec: M. Szpunar,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za M. S. in S. S. B. Steeger, Rechtsanwältin,
- za Stadt Krefeld S. Wolf, agent,
- za nemško vlado J. Möller in R. Kanitz, agenta,
- za estonsko vlado M. Kriisa, agentka,
- za Evropsko komisijo S. Grünheid in E. Montaguti, agentki,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 14. decembra 2023

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago člena 20 PDEU.
- 2 Predlogi so bili vloženi v okviru treh sporov, in sicer, prvič, med S. Ö. in Stadt Duisburg (mesto Duisburg, Nemčija), drugič, med N. Ö. in M. Ö. na eni strani in Stadt Wuppertal (mesto Wuppertal, Nemčija) na drugi ter, tretjič, med M. S. in S. S. na eni strani ter Stadt Krefeld (mesto Krefeld, Nemčija) na drugi, zaradi izgube nemškega državljanstva tožečih strank v teh sporih.

Pravni okvir

Mednarodno pravo

- 3 Zvezna republika Nemčija je Evropsko konvencijo o državljanstvu, ki je bila v okviru Sveta Evrope sprejeta 6. novembra 1997 in je začela veljati 1. marca 2000 (v nadaljevanju: Konvencija o državljanstvu), ratificirala 11. maja 2005.

- 4 Člen 7 Konvencije o državljanstvu, naslovljen „Izguba državljanstva *ipso iure* ali na pobudo države pogodbenice“, določa:

„Država pogodbenica v svojem notranjem pravu ne sme določiti, da oseba državljanstvo izgubi *ipso iure* ali na pobudo te države, razen v naslednjih primerih:

(a) prostovoljna pridobitev drugega državljanstva;

[...]

(e) neobstoj dejanske povezave med državo pogodbenico in državljanom z običajnim prebivališčem v tujini;

[...]“

- 5 Člen 15(b) te konvencije, naslovljen „Drugi primeri več državljanstev“, določa, da določbe te konvencije ne omejujejo pravice vsake države pogodbenice, da v svojem notranjem pravu določi, da je pogoj za pridobitev ali ohranitev njenega državljanstva odpoved drugemu državljanstvu ali izguba drugega državljanstva.

Pravo Unije

- 6 Člen 20 PDEU določa:

„1. S Pogodbama se uvede državljanstvo Unije. Državljeni Unije so vse osebe z državljanstvom ene od držav članic. Državljanstvo Unije se doda nacionalnemu državljanstvu in ga ne nadomesti.

2. Državljeni Unije imajo pravice in dolžnosti, določene v Pogodbah. Med drugim imajo:

(a) pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic;

[...]“

Nemško pravo

- 7 Člen 25 Staatsangehörigkeitsgesetz (zakon o državljanstvu) v prečiščeni različici (*Bundesgesetzblatt*, del III, št. 102-1), kakor je bil spremenjen s členom 1, točka 7, Gesetz zur Reform des Staatsangehörigkeitsrechts (zakon o reformi pravice do državljanstva) z dne 15. julija 1999 (BGBl. I, str. 161) (v nadaljevanju: StAG), ki velja od 1. januarja 2000 in se uporablja za spore o glavni stvari, določa:

„1. Nemški državljan izgubi svoje državljanstvo ob pridobitvi tujega državljanstva, če je to pridobljeno na njegovo prošnjo ali na prošnjo njegovega zakonitega zastopnika, vendar zastopana oseba izgubi svoje državljanstvo le, če so izpolnjeni pogoji, pod katerimi se lahko v skladu s členom 19 zaprosi za odpust iz državljanstva. Izguba iz prvega stavka ne nastopi, če nemški državljan pridobi državljanstvo druge države članice Evropske unije, Švice ali države, s katero je Zvezna republika Nemčija sklenila mednarodno pogodbo v skladu s členom 12(3).

2. Državljanstva ne izgubi oseba, ki je pred pridobitvijo tujega državljanstva na svojo prošnjo prejela pisno dovoljenje pristojnega organa, da svoje državljanstvo ohrani. [...] Pri odločanju o prošnji iz prvega stavka se pretehtajo javni in zasebni interesi. V primeru prosilca, ki ima običajno prebivališče v tujini, je treba zlasti upoštevati, ali lahko ta verodostojno dokaže trajne vezi z Nemčijo.“

8 Člen 30(1) StAG določa:

„1. Obstoj ali neobstoj nemškega državljanstva ugotovi urad za državljanstvo na podlagi prošnje, če se verodostojno izkaže, da za to obstaja upravičen interes. Ta ugotovitev je zavezujoča v vseh zadevah, v katerih je obstoj ali neobstoj nemškega državljanstva pravno relevanten. Če obstaja javni interes, se lahko ugotovitev izvede tudi po uradni dolžnosti.“

9 Člen 38 Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet (zakon o prebivanju, delu in integraciji tujcev na zveznem ozemlju) z dne 30. julija 2004 (BGBl. 2004 I, str. 1950) določa:

„(1) Nekdanjemu nemškemu državljanu se

1. izda dovoljenje za stalno prebivanje, če je imel pred izgubo nemškega državljanstva pet let običajno prebivališče na zveznem ozemlju kot nemški državljan;

2. izda dovoljenje za prebivanje, če je imel pred izgubo nemškega državljanstva najmanj eno leto običajno prebivališče na zveznem ozemlju.

Prošnjo za izdajo dovoljenja iz prvega stavka je treba vložiti v roku šestih mesecev po tem, ko je oseba izvedela, da je izgubila nemško državljanstvo.

[...]

(2) Nekdanjemu nemškemu državljanu, ki ima običajno prebivališče v tujini, se lahko izda dovoljenje za prebivanje, če ima zadovoljivo znanje nemškega jezika.

(3) V posebnih primerih se lahko dovoljenje za prebivanje iz odstavka 1 ali 2 izda z odstopanjem od člena 5.

[...]“

Spori o glavni stvari in vprašanji za predhodno odločanje

Zadeva C-684/22

10 S. Ö., rojen v Turčiji leta 1966, je na nemško ozemlje vstopil leta 1990. Je poročen in oče treh otrok. 10. maja 1999 je z naturalizacijo pridobil nemško državljanstvo, turško državljanstvo pa mu je bilo odvzeto 13. septembra 1999 .

11 S. Ö. je 25. maja 2018 v okviru prošnje za izdajo potne listine za svojega sina sporočil, da je ponovno pridobil turško državljanstvo.

- 12 Ker so nemški organi izrazili resne pomisleke, da ima njegov sin nemško državljanstvo, je S. Ö. 25. aprila 2019 pri krajevno pristojnem organu za naturalizacijo zaprosil za izdajo potrdila o državljanstvu, da bi lahko dokazal, da je ohranil nemško državljanstvo. S. Ö. se je nato preselil na območje mesta Duisburg.
- 13 Mesto Duisburg je z upravno odločbo z dne 13. septembra 2019 na podlagi člena 30(1) StAG ugotovilo, da S. Ö. nima več nemškega državljanstva. Mesto Duisburg je navedlo, da je bilo turško državljanstvo ponovno pridobljeno po 1. januarju 2000, kar je v skladu s členom 17(1), točka 2, in členom 25(1), prvi stavek, StAG povzročilo samodejno izgubo nemškega državljanstva. Drugače bi lahko bilo le, če bi do ponovne pridobitve turškega državljanstva prišlo pred 31. decembrom 1999, saj je člen 25(1), prvi stavek, StAG, v različici, ki se je uporabljala do tega datuma, določal, da nemško državljanstvo izgubijo le Nemci, ki prebivajo v tujini. Vendar naj S. Ö. ne bi dokazal, da je turško državljanstvo ponovno pridobil pred navedenim datumom.
- 14 S. Ö. je zoper to odločbo vložil tožbo pri Verwaltungsgericht Düsseldorf (upravno sodišče v Düsseldorfu, Nemčija), ki je predložitveno sodišče.

Zadeva C-685/22

- 15 Zakonca M. Ö. in N. Ö., turška državljana, rojena leta 1959 oziroma leta 1970, sta na nemško ozemlje vstopila leta 1974. Nemško državljanstvo sta z naturalizacijo pridobila 27. avgusta 1999, turško državljanstvo pa jima je bilo odvzeto 2. septembra 1999.
- 16 1. septembra 2005 sta v okviru razgovora s službami mesta Wuppertal (Nemčija) sporočila, da sta 24. novembra 2000 ponovno pridobila turško državljanstvo.
- 17 V zvezi s tem sta predložila potrdilo turškega generalnega konzulata z dne 31. avgusta 2005, v katerem je navedeno, da sta 2. septembra 1999 zaprosila za ponovno pridobitev turškega državljanstva in da sta ga ponovno pridobila s sklepom sveta ministrov z dne 24. novembra 2000.
- 18 Mesto Wuppertal je z upravnima odločbama z dne 24. februarja 2021 na podlagi člena 30(1) StAG ugotovilo, da M. Ö. in N. Ö. nimata več nemškega državljanstva. Kot navaja občinska uprava, je ponovna pridobitev turškega državljanstva 24. novembra 2000 v skladu s členom 17(1), točka 2, in členom 25(1), prvi stavek, StAG povzročila samodejno izgubo nemškega državljanstva. Drugače bi lahko bilo le, če bi do ponovne pridobitve turškega državljanstva prišlo pred 31. decembrom 1999, saj je člen 25(1), prvi stavek, StAG, v različici, ki se je uporabljala do tega datuma, določal, da nemško državljanstvo izgubijo le Nemci, ki prebivajo v tujini. Vendar naj M. Ö. in N. Ö. ne bi dokazala, da sta turško državljanstvo ponovno pridobila pred navedenim datumom.
- 19 M. Ö. in N. Ö. sta zoper ti odločbi vložila tožbo pri Verwaltungsgericht Düsseldorf (upravno sodišče v Düsseldorfu).

Zadeva C-686/22

- 20 Zakonca M. S. in S. S., turška državljana, rojena leta 1965 oziroma leta 1971, sta na nemško ozemlje vstopila leta 1981 oziroma leta 1989. Nemško državljanstvo sta z naturalizacijo pridobila 10. junija 1999, nato jima je bilo turško državljanstvo odvzeto.

- 21 M. S. in S. S. sta po pridobitvi nemškega državljanstva zaprosila za ponovno pridobitev turškega državljanstva.
- 22 M. S. in S. S. sta 19. decembra 2017 na mesto Krefeld (Nemčija) naslovila prošnjo, naj se ugotovi, da imata nemško državljanstvo.
- 23 Mesto Krefeld je z upravnima odločbama z dne 24. februarja 2021 na podlagi člena 30(1) StAG ugotovilo, da M. S. in S. S. nimata več nemškega državljanstva. Občinska uprava je navedla, da je do ponovne pridobitve turškega državljanstva prišlo po 1. januarju 2000, kar je v skladu s členom 17(1), točka 2, in členom 25(1), prvi stavek, StAG povzročilo samodejno izgubo nemškega državljanstva. Drugače bi lahko bilo le, če bi do ponovne pridobitve turškega državljanstva prišlo pred 31. decembrom 1999, saj je člen 25(1), prvi stavek, StAG, v različici, ki se je uporabljala do tega datuma, določal, da nemško državljanstvo izgubijo le Nemci, ki prebivajo v tujini. Vendar naj M. S. in S. S. ne bi dokazala, da sta turško državljanstvo ponovno pridobila pred navedenim datumom.
- 24 M. S. in S. S. sta zoper ti odločbi vložila tožbo pri Verwaltungsgericht Düsseldorf (upravno sodišče v Düsseldorfu).

Vprašanja za predhodno določanje

- 25 Predložitveno sodišče v teh treh združenih zadevah sprašuje, prvič, ali je samodejna izguba nemškega državljanstva, določena v členu 25(1), prvi stavek, StAG, skladna s pravom Unije.
- 26 Najprej potrjuje, da je različica člena 25 StAG, ki se uporablja za tožeče stranke v postopkih v glavni stvari, tista, ki velja od 1. januarja 2000, ker so te tožeče stranke turško državljanstvo ponovno pridobile po tem datumu, saj dokumenti, ki so jih nekatere od njih predložile, da bi dokazale nasprotno, nimajo nobene dokazne vrednosti. Poleg tega navaja, da tožeče stranke v glavni stvari pred ponovno pridobitvijo turškega državljanstva niso zaprosile za dovoljenje za ohranitev državljanstva iz člena 25(2), prvi stavek, StAG.
- 27 V zvezi s tem iz nacionalne sodne prakse izhaja, da je člen 25(1), prvi stavek, StAG skladen s pravom Unije, ker lahko zadevna oseba na podlagi odstavka 2, prvi stavek, tega člena zaprosi za izdajo dovoljenja za ohranitev nemškega državljanstva, pri čemer je izrecno predpisano, da se opravi posamični preizkus posledic, ki jih ima izguba tega državljanstva za položaj zadevne osebe.
- 28 Vendar predložitveno sodišče dvomi o taki skladnosti. Če postopek za pridobitev dovoljenja za ohranitev nemškega državljanstva iz navedenega člena 25(2) ni sprožen, naj bi namreč iz določb istega člena 25 izhajalo, da se izguba nemškega državljanstva in s tem izguba državljanstva Unije za osebe, ki nimajo državljanstva kake druge države članice, izvede samodejno, brez kakršnega koli posamičnega preizkusa.
- 29 To sodišče pojasnjuje, da nemško pravo ne določa nobene možnosti, da bi se v okviru takega drugega postopka preizkusile posledice izgube nemškega državljanstva, potem ko je bilo to izgubljeno. V takem primeru naj bi imele zadevne osebe le možnost vložitve nove prošnje za naturalizacijo z namenom pridobitve nemškega državljanstva, brez retroaktivnega učinka.
- 30 Drugič, predložitveno sodišče navaja, da se v skladu z besedilom člena 25(2) StAG s prošnjo za dovoljenje za ohranitev nemškega državljanstva sicer omogoča upoštevanje zahtev prava Unije, vendar posledic izgube statusa državljanca Unije v praksi ne preučujejo niti upravni organi niti

nacionalna sodišča. Dovoljenje za ohranitev nemškega državljanstva naj bi bilo namreč izdano le, če obstaja poseben interes za pridobitev tujega državljanstva ob istočasni ohranitvi nemškega državljanstva. Tako naj posledice izgube nemškega državljanstva, ki povzroči izgubo statusa državljan Unije, ne bi bile preizkušene z vidika pravic, ki izhajajo iz tega statusa.

- 31 V teh okoliščinah je Verwaltungsgericht Düsseldorf (upravno sodišče v Düsseldorfu) prekinilo odločanje v treh postopkih v glavni stvari in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:
- „1. Ali člen 20 PDEU nasprotuje predpisu, ki določa, da se v primeru prostovoljne pridobitve (neprivilegiranega) državljanstva tretje države državljanstvo države članice in s tem državljanstvo Unije izgubita po samem zakonu, če se posamični preizkus posledic izgube opravi le, če je zadevni tujec predhodno zaprosil za izdajo dovoljenja za ohranitev obstoječega državljanstva in se tej prošnji ugotovi pred pridobitvijo tujega državljanstva?
2. Če je odgovor na prvo vprašanje nikalen: ali je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da v postopku za izdajo dovoljenja za ohranitev obstoječega državljanstva ni mogoče določiti pogojev, ki privedejo do tega, da se presoja posamičnega položaja zadevne osebe in njene družine glede na posledice izgube statusa državljan Unije ne opravi ali pa se nadomesti?“
- 32 S sklepom z dne 7. decembra 2022 so bile zadeve od C-684/22 do C-686/22 združene za pisni in ustni del postopka ter izdajo sodb.

Vprašanji za predhodno odločanje

- 33 Predložitveno sodišče z vprašanjema, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da nasprotuje ureditvi države članice, ki določa, da se v primeru prostovoljne pridobitve državljanstva tretje države po samem zakonu izgubi državljanstvo te države članice, zaradi česar osebe, ki nimajo državljanstva druge države članice, izgubijo državljanstvo Unije, razen če te osebe pred pridobitvijo državljanstva tretje države – na podlagi posamične presoje položaja teh oseb, v okviru katere se opravi tehtanje javnih in zasebnih interesov – pridobijo dovoljenje pristojnih nacionalnih organov za ohranitev svojega državljanstva.
- 34 Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da čeprav opredelitev pogojev za pridobitev in izgubo državljanstva v skladu z mednarodnim pravom spada v pristojnost posamezne države članice, dejstvo, da neko področje spada v pristojnost držav članic, ne izključuje, da morajo zadevna nacionalna pravila v položajih, za katere velja pravo Unije, to pravo spoštovati (sodbi z dne 2. marca 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, točki 39 in 41, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 28).
- 35 Člen 20 PDEU pa vsem osebam, ki imajo državljanstvo ene od držav članic, priznava status državljan Unije, katerega namen je biti temeljni status državljanov držav članic (sodbi z dne 20. septembra 2001, Grzelczyk, C-184/99, EU:C:2001:458, točka 31, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 29).

- 36 Zato položaj državljanov Unije, ki imajo tako kot tožeče stranke iz postopkov v glavni stvari državljanstvo le ene države članice ter ki se z izgubo tega državljanstva soočajo z izgubo statusa, ki jim je priznan s členom 20 PDEU, in z njim povezanih pravic, glede na svojo naravo in posledice spada na področje prava Unije. Tako morajo države članice pri izvajanju svoje pristojnosti na področju državljanstva spoštovati pravo Unije in zlasti načelo sorazmernosti (sodbi z dne 2. marca 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, točki 42 in 45, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 30).
- 37 V tem okviru je Sodišče že razsodilo, da je legitimno, da država članica želi varovati posebno solidarno in lojalno razmerje s svojimi državljani ter tudi vzajemnost pravic in dolžnosti, ki so temelj državljske vezi (sodbi z dne 2. marca 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, točka 51, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 31).
- 38 Prav tako je legitimno, če država članica pri izvajanju svoje pristojnosti za določitev pogojev za pridobitev in izgubo njenega državljanstva meni, da se je treba izogibati položajem, ko bi imela oseba več državljanstev (glej v tem smislu sodbo z dne 18. januarja 2022, Wiener Landesregierung (Preklic zagotovila za naturalizacijo), C-118/20, EU:C:2022:34, točka 54).
- 39 V obravnavanem primeru nemški državljani v skladu s členom 25(1) StAG izgubijo državljanstvo, če prostovoljno pridobijo državljanstvo nekaterih tretjih držav. V tej določbi je poleg tega pojasnjeno, da do izgube nemškega državljanstva ne pride, če nemški državljan pridobi, med drugim, državljanstvo druge države članice. Kot je navedla nemška vlada, je namen te določbe predvsem preprečiti položaj, ko bi imela neka oseba več državljanstev.
- 40 Načelno legitimnost tega cilja potrujeta člen 7(1)(a) Konvencije o državljanstvu, v skladu s katerim država pogodbenica v svojem notranjem pravu ne more določiti, da se državljanstvo izgubi po samem zakonu ali na pobudo te države, razen med drugim v primeru prostovoljne pridobitve drugega državljanstva, in člen 15(b) te konvencije, v skladu s katerim določbe te konvencije ne omejujejo pravice vsake države pogodbenice, da v svojem notranjem pravu določi, ali je pridobitev ali ohranitev njenega državljanstva pogojena z odpovedjo ali izgubo drugega državljanstva (glej v tem smislu sodbo z dne 18. januarja 2022, Wiener Landesregierung (Preklic zagotovila za naturalizacijo), C-118/20, EU:C:2022:34, točka 55).
- 41 Iz tega sledi, da pravo Unije načeloma ne nasprotuje temu, da v položajih, kot so ti iz člena 25(1) StAG, država članica iz razlogov v splošnem interesu določi, da njeni državljani, ki prostovoljno pridobijo državljanstvo tretje države, po samem zakonu izgubijo njeno državljanstvo, čeprav ta izguba za zadevne osebe povzroči izgubo njihovega statusa državljana Unije.
- 42 Vendar morajo pristojni nacionalni organi in nacionalna sodišča ob upoštevanju pomena, ki se s primarnim pravom Unije pripisuje statusu državljana Unije, ki je, kot je bilo opozorjeno v točki 34 te sodbe, temeljni status državljanov držav članic, preveriti, ali je pri izgubi državljanstva zadevne države članice, kadar je posledica te izgube izguba statusa državljana Unije in pravic, ki iz njega izhajajo, spoštovano načelo sorazmernosti, kar zadeva posledice, ki jih ima ta izguba za položaj zadevne osebe in njenih morebitnih družinskih članov glede na pravo Unije (glej sodbi z dne 2. marca 2010, Rottmann, C-135/08, EU:C:2010:104, točki 55 in 56, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 38).

- 43 Sodišče je razsodilo, da izguba državljanstva države članice po samem zakonu ne bi bila združljiva z načelom sorazmernosti, če upoštevna nacionalna pravila ne bi v nobenem primeru omogočala posamičnega preizkusa posledic te izgube za zadevne osebe glede na pravo Unije (sodbi z dne 12. marca 2019, Tjebbes in drugi, C-221/17, EU:C:2019:189, točka 41, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 39).
- 44 Iz tega izhaja, da morajo imeti pristojni nacionalni organi in sodišča takrat, ko – v primeru prostovoljne pridobitve državljanstva tretje države – do izgube državljanstva države članice pride po samem zakonu in je posledica te izgube izguba statusa državljan Unije, možnost preučiti posledice te izgube državljanstva in po potrebi tem osebam omogočiti, da ohranijo svoje državljanstvo ali da ga *ex tunc* ponovno pridobijo (glej v tem smislu sodbi z dne 12. marca 2019, Tjebbes in drugi, C-221/17, EU:C:2019:189, točka 42, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 40).
- 45 V obravnavanem primeru je iz predlogov za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da člen 25(2) StAG določa, da državljanstva ne izgubi oseba, ki je pred pridobitvijo državljanstva tretje države na svojo prošnjo prejela pisno dovoljenje pristojnega organa, da ohrani svoje državljanstvo. V tej določbi je navedeno tudi, da se morajo pri odločanju o tej prošnji pretehtati javni in zasebni interesi.
- 46 Kot je generalni pravobranilec v bistvu navedel v točki 58 sklepnih predlogov, pravo Unije načeloma ne nasprotuje temu, da država članica določi, da se posamični preizkus sorazmernosti posledic, ki jih ima za zadevne osebe izguba državljanstva države članice, z vidika prava Unije opravi v posebnem okviru postopka predhodne odobritve, kakršen je določen v omenjenem členu 25(2).
- 47 Ob tem je za zagotavljanje spoštovanja pravic, ki jih imajo državljani Unije na podlagi člena 20 PDEU, pomembno, da ta postopek dejansko omogoča, da se ta posamični preizkus sorazmernosti opravi v skladu z zahtevami tega člena, kot ga razlaga Sodišče v svoji sodni praksi.
- 48 V zvezi s tem predložitveno sodišče navaja, na prvem mestu, da je v okviru tega postopka predhodne odobritve praksa upravnih organov, ki je potrjena z nacionalno sodno prakso, taka, da se posledice tega, da zadevna oseba izgubi nemško državljanstvo, če ta izguba povzroči izgubo statusa državljan Unije, ne preučijo z vidika prava Unije. Dovoljenje za ohranitev nemškega državljanstva naj bi se namreč izdalo le, če obstaja poseben interes za pridobitev državljanstva tretje države.
- 49 V položaju, v katerem pristojni organi niso opravili tega preizkusa sorazmernosti ali v katerem iz obrazložitve, navedene v odločbi teh organov, ki temelji na členu 25(2) StAG, ni jasno razvidno, da je bil tak preizkus opravljen, pa mora nacionalno sodišče, če mu je bila zadeva predložena, opraviti isti preizkus ali zagotoviti, da ga opravijo ti organi (glej v tem smislu sodbo z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 53).
- 50 Ta preizkus mora vključevati presojo posamičnega položaja zadevne osebe in njene družine, da se ugotovi, ali ima izguba nemškega državljanstva – če ta povzroči izgubo statusa državljan Unije – posledice, ki bi glede na cilj, ki mu sledi nacionalni zakonodajalec, z vidika prava Unije nesorazmerno posegale v običajni razvoj njenega družinskega in poklicnega življenja. Pri tem pa ne sme iti le za hipotetične ali eventualne posledice (glej v tem smislu sodbi z dne

12. marca 2019, Tjebbes in drugi, C-221/17, EU:C:2019:189, točka 44, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 54).

- 51 V okviru tega preizkusa sorazmernosti se morajo nacionalni organi in po potrebi nacionalna sodišča zlasti prepričati, da je taka izguba državljanstva združljiva s temeljnimi pravicami iz Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), spoštovanje katere zagotavlja Sodišče, in zlasti s pravico do spoštovanja družinskega življenja, kot jo določa člen 7 Listine. Ta člen je treba – odvisno od primera – razlagati v povezavi z obveznostjo upoštevanja največje koristi otroka, kot je priznana s členom 24(2) Listine (sodbi z dne 12. marca 2019, Tjebbes in drugi, C-221/17, EU:C:2019:189, točka 45, in z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 55).
- 52 Na drugem mestu, iz predlogov za sprejetje predhodne odločbe je razvidno, da člen 25(2) StAG zahteva, da zadevna oseba, preden je zaprosila in – odvisno od primera – pridobila dovoljenje za ohranitev nemškega državljanstva, še ni pridobila državljanstva tretje države.
- 53 V zvezi s tem je Sodišče že razsodilo, da lahko države članice na podlagi načela pravne varnosti zahtevajo, da se vloga za ohranitev državljanstva pri pristojnih organih vloži v razumnem roku (glej v tem smislu sodbo z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 43).
- 54 Kot pa je generalni pravobranilec navedel v točki 63 sklepnih predlogov, zahteva, da je treba za dovoljenje za ohranitev državljanstva zaprositi in tako dovoljenje pridobiti pred pridobitvijo državljanstva tretje države, spoštuje meje razumnega roka, saj v interesu pravne varnosti, ki jo imajo države članice pravico varovati, zadevnim osebam načeloma ne preprečuje učinkovitega izvrševanja pravic, ki izhajajo iz njihovega statusa državljanov Unije, posebej pravice, da pristojni nacionalni organi posamično preizkusijo, ali so posledice izgube državljanstva glede na pravo Unije sorazmerne.
- 55 Poudariti je treba, da se lahko, če je nemški državljan, ki ni državljan druge države članice, prostovoljno pridobil državljanstvo tretje države, ne da bi prej z uporabo postopka iz člena 25(2) StAG zaprosil za dovoljenje za ohranitev nemškega državljanstva in tako dovoljenje pridobil, upravičeno šteje, da je na dan te pridobitve izkazal voljo, da ne bo več državljan Unije.
- 56 Vendar je Sodišče že presodilo, da – glede na resnost posledic, ki jih ima izguba državljanstva države članice, kadar ta povzroči izgubo statusa državljan Unije, na učinkovito izvrševanje pravic, ki jih ima državljan Unije na podlagi člena 20 PDEU – za nacionalna pravila ali prakse, katerih učinek je lahko tak, da se osebi, ki je izpostavljena tej izgubi državljanstva, prepreči, da zahteva, naj se preizkusi sorazmernost posledic navedene izgube glede na pravo Unije, in to zato, ker se je rok za vložitev te zahteve iztekel, ni mogoče šteti, da so v skladu z načelom učinkovitosti, če ta oseba ni bila ustrezno obveščena o pravici do vložitve zahteve za tako preučitev in o roku, v katerem je treba tako zahtevo vložiti (sodba z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 48).
- 57 Tako mora predložitveno sodišče ugotoviti, ali so bile tožeče stranke v postopku v glavni stvari ustrezno obveščene o postopku iz člena 25 StAG, ki velja od 1. januarja 2000 in ki se po mnenju tega sodišča zanje uporablja. V ta namen bo moralo to sodišče po eni strani upoštevati dejstvo, da so se morale te osebe pred tem datumom odpovedati svojemu turškemu državljanstvu, da bi pridobile nemško državljanstvo, na podlagi česar je mogoče domnevati, da so bile obveščene ne le

o nemški ureditvi, ki se je zanje uporabljala pred navedenim datumom, ampak vsaj tudi o tem, da je namen te ureditve preprečiti položaje, v katerih ima oseba več državljanstev, in posebej o tem, da ta ureditev načeloma ne omogoča kumuliranja nemškega državljanstva z državljanstvi tretjih držav.

- 58 Po drugi strani bo moralo to sodišče upoštevati okoliščine, v katerih so navedene osebe zaprosile za turško državljanstvo in ga nato pridobile. Iz predložitvenih odločb namreč izhaja, da so tožeče stranke v postopkih v glavni stvari želele ohraniti turško in nemško državljanstvo, in sicer na podlagi različice člena 25 StAG, ki se je do 31. decembra 1999 uporabljala za nemške državljane, ki prebivajo v Nemčiji. Tožeče stranke so se sicer pred tem datumom odpovedale turškemu državljanstvu, da bi pridobile nemško državljanstvo, nato pa so zaprosile za ponovno pridobitev turškega državljanstva, vendar predložitveno sodišče navaja, da jim je bilo zadnjenavedeno državljanstvo ponovno dodeljeno po tem datumu.
- 59 V zvezi s tem tožeči stranki v postopku v glavni stvari v zadevi C-686/22 v pisnih stališčih navajata, da pred reformo člena 25 StAG nista imeli nobenega razloga za vložitev prošnje za predhodno dovoljenje za ohranitev nemškega državljanstva in da ta reforma vsekakor ni bila jasno pojasnjena oziroma o njej nista bili obveščeni.
- 60 V takem položaju pa bi bilo treba, kot je generalni pravobranilec navedel v točki 71 sklepnih predlogov, tožečim strankam iz postopka v glavni stvari – glede na resne posledice izgube nemškega državljanstva, ki povzroči izgubo statusa državljan Unije, za učinkovito uresničevanje pravic, ki jih ima državljan Unije na podlagi člena 20 PDEU – omogočiti, da po potrebi v okviru prehodne ureditve učinkovito sprožijo postopek predhodne izdaje dovoljenja iz člena 25(2) StAG, da bi ohranile nemško državljanstvo.
- 61 Za ugotovitev, ali so imele tožeče stranke v postopkih v glavni stvari dejansko možnost, da se uporabijo ti postopki in da se doseže posamični preizkus posledic izgube nemškega državljanstva z vidika prava Unije, je pomembno, da predložitveno sodišče upošteva tudi datume, ko so ponovno pridobile turško državljanstvo. Ni namreč izključeno, da v položajih, v katerih je datum pridobitve tega državljanstva blizu 1. januarju 2000, ko je začela veljati reforma postopka iz člena 25 StAG, te tožeče stranke v praksi niso imele možnosti uporabe tega postopka, saj se v okviru tega postopka zahteva, da je treba za dovoljenje za ohranitev nemškega državljanstva zaprositi in to dovoljenje pridobiti pred pridobitvijo državljanstva tretje države. V takem primeru te tožeče stranke, za razliko od oseb, ki so za državljanstvo tretje države zaprosile po tem datumu, niso mogle zaprositi za ohranitev nemškega državljanstva in počakati na odgovor na to prošnjo, preden bi organi tretje države ugodili njihovi prošnji.
- 62 Dodati je treba, da če predložitveno sodišče ugotovi, da tožeče stranke v postopku v glavni stvari niso imele možnosti, da učinkovito začnejo postopek izdaje predhodnega dovoljenja za ohranitev nemškega državljanstva iz člena 25(2) StAG in da dosežejo posamični preizkus posledic izgube nemškega državljanstva z vidika prava Unije, mora biti tak preizkus mogoč kot predhodno vprašanje v okviru kakršne koli vloge zadevne osebe za potno listino ali katero koli drugo listino, ki izkazuje njeno državljanstvo, in splošneje, v okviru postopka ugotavljanja državljanstva, pristojni organi pa morajo imeti možnost, da po potrebi državljanstvo države članice ponovno dodelijo *ex tunc* (glej v tem smislu sodbo z dne 12. marca 2019, Tjebbes in drugi, C-221/17, EU:C:2019:189, točka 42).

- 63 V obravnavanem primeru mora imeti predložitveno sodišče možnost, da v postopkih v glavni stvari, katerih predmet so tožbe zoper upravne odločbe, s katerimi je bilo ugotovljeno, da so zadevne osebe izgubile državljanstvo, in ki so bile sprejete v okviru prošelj za izdajo potnih listin ali postopkov za ugotavljanje državljanstva, tako preučitev opravi kot predhodno vprašanje, poleg tega pa mora imeti tudi možnost ponovne dodelitve nemškega državljanstva *ex tunc*.
- 64 V zvezi s tem je treba pojasniti, da je upoštevni datum za presojo sorazmernosti posledic izgube nemškega državljanstva glede na pravo Unije datum, ko je zadevna oseba pridobila ali ponovno pridobila državljanstvo tretje države, ker je v skladu s členom 25(1) StAG trenutek pridobitve ali ponovne pridobitve tega državljanstva sestavni del legitimnih meril, ki jih je določila Zvezna republika Nemčija in od katerih je odvisna izguba državljanstva te osebe (glej v tem smislu sodbo z dne 5. septembra 2023, Udlændinge- og Integrationsministeriet (Izguba danskega državljanstva), C-689/21, EU:C:2023:626, točka 56).
- 65 Iz zgornjih preudarkov izhaja, da je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da ne nasprotuje ureditvi države članice, ki določa, da se v primeru prostovoljne pridobitve državljanstva tretje države državljanstvo te države članice izgubi po samem zakonu, zaradi česar osebe, ki nimajo državljanstva druge države članice, izgubijo državljanstvo Unije, razen če te osebe pred pridobitvijo državljanstva tretje države – na podlagi posamične presoje položaja teh oseb, v okviru katere se opravi tehtanje javnih in zasebnih interesov – pridobijo dovoljenje pristojnih nacionalnih organov za ohranitev svojega državljanstva. Vendar je pogoj za združljivost s pravom Unije, prvič, to, da imajo te osebe v razumnem roku učinkovit dostop do postopka za ohranitev državljanstva, določenega s to ureditvijo, in da so o tem postopku ustrezno obveščene, in drugič, to, da pristojni organi v okviru tega postopka opravijo preizkus sorazmernosti posledic izgube tega državljanstva z vidika prava Unije. V nasprotnem primeru morajo imeti ti organi in sodišča, ki morebiti odločajo o zadevi, možnost, da tak preizkus opravijo kot predhodno vprašanje, kadar zadevne osebe vložijo vlogo za potno listino ali katero koli listino, ki izkazuje njihovo državljanstvo, ali – odvisno od primera – v okviru postopka ugotavljanja izgube državljanstva, pri čemer morajo imeti pristojni organi možnost, da po potrebi državljanstvo države članice ponovno dodelijo *ex tunc*.

Stroški

- 66 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenem sodišču, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 20 PDEU je treba razlagati tako, da ne nasprotuje ureditvi države članice, ki določa, da se v primeru prostovoljne pridobitve državljanstva tretje države državljanstvo te države članice izgubi po samem zakonu, zaradi česar osebe, ki nimajo državljanstva druge države članice, izgubijo državljanstvo Unije, razen če te osebe pred pridobitvijo državljanstva tretje države – na podlagi posamične presoje položaja teh oseb, v okviru katere se opravi tehtanje javnih in zasebnih interesov – pridobijo dovoljenje pristojnih nacionalnih organov za ohranitev svojega državljanstva. Vendar je pogoj za združljivost s pravom Unije, prvič, to, da imajo te osebe v razumnem roku učinkovit dostop do postopka za ohranitev državljanstva, določenega s to ureditvijo, in da so o tem postopku ustrezno obveščene, in drugič, to, da pristojni organi v okviru tega postopka opravijo preizkus sorazmernosti

posledic izgube tega državljanstva z vidika prava Unije. V nasprotnem primeru morajo imeti ti organi in sodišča, ki morebiti odločajo o zadevi, možnost, da tak preizkus opravijo kot predhodno vprašanje, kadar zadevne osebe vložijo vlogo za potno listino ali katero koli listino, ki izkazuje njihovo državljanstvo, ali – odvisno od primera – v okviru postopka ugotavljanja izgube državljanstva, pri čemer morajo imeti pristojni organi možnost, da po potrebi državljanstvo države članice ponovno dodelijo *ex tunc*.

Podpisi